

ЧИТАЛИЩЕ „ЗОРА“ – ЕДИН ОТ СИМВОЛИТЕ НА ВЪЗРАЖДАНЕТО В РУСЕ

THE CULTURAL CLUB „ZORA“ – ONE OF THE SYMBOLS OF THE REVIVAL IN RUSSE

Радослав Спасов

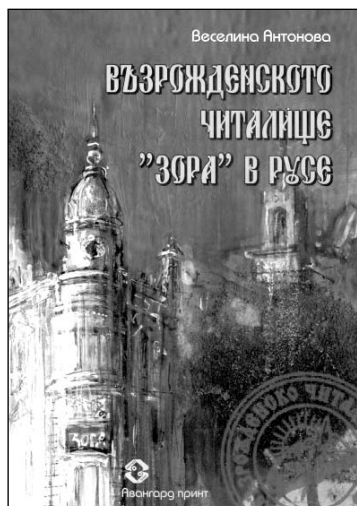
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

В. Антонова / **V. Antonova.** Възрожденското читалище „Зора“ в Русе [*The Revival Cultural Club „Zora“ in Russe*]. Издателство „Авангард принт“, Русе, 2010, 255 с. ISBN: 978-954-337-112-9.

Книгата „Възрожденското читалище „Зора“ в Русе“ е написана с научна прецизност и много желание. Изследването на Веселина Антонова предизвиква голям интерес сред специалистите, които се занимават с проблемите на Българското възрождане.

Трудът на дългогодишния специалист по история на епохата привлича вниманието на читателите още с корицата, на която е изобразена сградата на Доходното здание в Русе, в която се е помещавало читалище „Зора“. От художествено обработената илюстрация всеки може да получи представата, че това е една от най-красивите сгради в дунавския град. Позитивното първоначално усещане се допълва и от доброто качество на снимките.

В увода авторката разглежда общата картина на читалищата в българските земи през епохата на Възраждането. Проследява причините за тяхното създаване като културни и просветни институции на своето време, тяхното раз-

пространение и значение за европейската еманципация на нашето пробудено през девятнадесетото столетие общество. Цялостното състояние на духовните стремления на българите е пречупено през призмата на създаденото на 25 март 1866 г. читалище „Зора“ в Русе от видния възрожденец и строител на новоосвободена България Драган Цанков.

Изследването има много интересна структура, защото след своеобразния увод следва част, която е озаглавена *Архивът на читалище „Зора“*. Безспорно ценна за всеки познавач на епохата, защото в нея се проследява пътят на създаване, окомплектоване и предаване на читалищните документи от създаването на духовната институция през 1866 г. до предаването им в Държавен архив – Русе, през 1952 г. и обработването им през 1962 г. В тази част от книгата е направен и списък на историческите извори, които са свързани с възрожденската история на читалището.

Част първа на изследването е озаглавена *Русчушкото читалище на „Старите“* и веднага свързва основаването на духовния светилник в дунавския град с местните нотабили. Разглеждат се действията на всички родоначалници на благородното дело, сред които личат имената на едни от най-известните фигури от епохата на Българското възраждане като Драган Цанков, Иван Дайнелов, Петър Арнаудов, братя Златови, Атанас Гарвалов, х. Иванчо х. Пенчович, Костаки Маринович, Иван Мънзов, Найдено Попстоянов, Тодор х. Станчев и др.

Изследвани са методите за финансиране на читалището, какви са ранните инициативи на членовете му, както и организирането на първите балове в дунавския град. Всички тези действия на културната институция са ясен белег за навлизането на новите европейски модели в начина на живот на българското градско възрожденско общество.

Втората глава е озаглавена *„Зора“ изгря с „младите“* и отразява документално обоснованата теза на авторката, че „старите“ създават читалището, а „младите“ доразвиват и допълват неговата дейност със сказките, масовите мероприятия, абонамента за вестници и списания, както и книгоразпространението. Веселина Антонова обнародва множество документи, които дават добра представа за финансирането на културната институция, благодарение на запазените архивни материали. В тях се съдържа богата информация за цените на различни стоки, заплащането на различни видове труд и услуги.

В тази глава се разглежда и дейността на черковно-певческото дружество и русенското „театро“, които дават възможност да се направи изследване на структурата на градското общество в главния град на Дунавския вилает.

Третата глава е озаглавена *Комитетска канцелария* и в нея се обясняват пътищата за разпространение на възрожденски издания. Подробно е изследван интересът към определена литература сред образованите русенски граждани от това време. Осветляват се последните часове от живота на Ангел Кънчев

и отношенията му с Никола Обретенов. В тази част на книгата е представен и последният списък на спомоществателите на културната институция от 1872 г.

В заключителната четвърта глава се разглежда възстановяването на читалище „Зора“ през 1955 г. и развитието му до наши дни.

Изключителен принос на монографията на Веселина Антонова са приложенията в края на изследването, където са публикувани финансови документи, устав и кореспонденция на читалището. Поздравления заслужава и представеният снимков материал, а азбучният показалец е още едно доказателство за достойнствата на изследването, посветено на русенското читалище „Зора“.

Radoslav Spasov, PhD

✉ Sofia University „St. Kliment Ohridski“
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
1504, Sofia, Bulgaria
E-mail: spasov_r@abv.bg